

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum dona sint eade[m] cum virtutibus, an disting. ab
eis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

finem quam morales acquirunt, quia illud iustitiam fit per fidem offendentem vitium finem, & per charitatem inclinantem in eundem: unde non propter hoc oportet ponere aliquas virtutes morales infusas.

11 Ad primum argumentum dicendum quod sicut bene conuersamur in vita ciuili per virtutes morales acquiras, sic bene conuersamur in vita spirituali per virtutes theologicas nobis infusas, nec oportet ponere propter hoc virtutes morales infusas.

12 Ad secundum dicendum per interemptionem minoris, quia per virtutes morales eodem modo mediant circa passiones fideles & infideles virtuosus, quilibet enim eorum iudicat per temperantiam tantum esse sumendum de cibo quantum expedit ad bonum regimen corporis, non solum quo ad salutem corporis conseruandam, sed ne lasciuia corporis impellat ad actum contrarium virtuti, vel ponat difficultatem in opere virtutis, & si fidelis in aliquo casu plus faciat, non facit hoc per aliquam virtutem moralem, sed per theologicas, vel speciali motione Spiritus sancti.

13 Ad tertium dicendum quod pueri baptizati infunduntur gratia & virtutes theologicas, non autem morales: & omnino idem sentiendum est de infidelibus, quando conuertuntur ad fidem, & de peccatoribus, quando conuertuntur, quia gratia & charitas eis reficiuntur, sed virtutes morales non infunduntur.

DISTINCTIO XXXIII.

Sententia huius distinctionis in generali & speciali.

Nunc de septem donis. Prius egit Magister de virtutibus theologis & cardinalibus. Hic agit de donis. Et primo absolute distinctione hac. Et secundo comparatiue dist. sequente. Post premissa. Prima in duas, quia primo agit de donis in communi. Et secundo de dono timoris in speciali propter specialem difficultatem, & eius multiplicem acceptionem, ibi, & quia de timore. Prima in duas, quia primo proponit triplicem questionem, & subdit solutionem. Secundo opponit contrarium & soluit ibi. His autem. Illa pars, & quia de timore diuiditur in tres, quia primo agit de multiplici specie timoris. Secundo de ipsarum perfectione & imperfectione ibi, de his eiusdem timoribus. Tertio specialiter agit de timore Christi, ibi, quem autem fuerit in Christo timor. Prima adhuc diuiditur, quia primo distinguit quatuor species timoris. Secundo determinat quandam autoritatem que videtur contraria premissis ibi, & attende. Illa pars que incipit de his eiusdem, diuiditur in quatuor, quia primo ostendit imperfectionem timoris seruiliis, & secundo perfectionem timoris filialis ibi, est autem. Tertio explicando declarat differentiam vtriusque ibi, non potest melius. Quarto ostendit vtriusque efficaciam ibi, sciendum tamen est. Hec est sententia & diuisionis lectionis in generali.

2 IN speciali sic procedit. Et primo proponit quod post tractatum de virtutibus agendum est de donis, & circa hoc tria querit. Primo an sint virtutes, Secundo an cessent in patria. Tertio an furrunt in Christo. Et respondet ad primum & ad secundum simul per autoritatem Ambr. dicentis quod sunt virtutes, nec cessabunt in patria: sunt enim in angelis beatis abundantius quam in nobis. Ad tertium respondet quod septem dona fuerunt in Christo, quod probat autoritate Irido. super illud Esa. 11. Requiescit super eum spiritus domini, spiritus sapientie & intellectus, &c. Postea obiicit contra illud quod dictum est, dona Spiritus sancti remanere in patria. Primo per autoritatem Bedae qui distinguit duplicem timorem, scilicet seruilem & filialem: & dicit quod vterque in futuro cessabit. Secundo per autoritatem Augu. qui dicit quod in peruenientibus timor foras mittitur, sed peruenientibus auxilium praestat ad salutem, & ita timor non manet in patria, ergo nec cetera dona. Et respondet quod dona remanebunt in patria, sed habebunt alios vsus. Quod declarat specialiter in timore: timor enim filialis tria facit. Primo facit timere Deum, ne offendamus, que diligimus. Secundo ne ab eo separemur. Tertio facit nos ipsum reuereri quantum ad duo prima, timor non remanebit in patria. Sed quantum ad tertium actum, qui est reuereri qui non est alium quam

dilectio cum subiectione, & hic vsus timoris fuit in Christo. Et subdit quod quidam dixerunt quod timor non fuit in Christo, nec est in angelis nisi secundum effectum, quia faciunt nos timere, & non secundum habitum. Deinde distinguit quatuor timores, scilicet mundanum siue humanum, seruilem initialem, & castum, mundanum siue humanum timor est quo timemus in reatum damnationis corporis, vel amissionem bonorum mundanorum, propter hoc peccamus: & hic timor est malus, & prohibetur in euangelio. Nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. Secundus est timor seruilis, quo cessamus a peccatis timore gehennae, & hic est bonus, sed non sufficit ad salutem. Tertius est timor initialis, quo timemus peccare partim timore gehennae, partim amore patrie, & hic stat cum charitate. Quartus est castus seu filialis, quo timemus peccare, ne a Deo quem diligimus separemur: hic permanet in seculum seculi. Beda vero qui non posuit nisi duos timores pretermisit mundanum & sub seruili comprehendit initialem, & sic non posuit nisi seruilem & castum. Postea ostendit imperfectionem timoris seruiliis, quia talis non est in charitate, timor vero initialis introducit charitatem sicut cetera filium, sed perfecta charitas foras mittit hunc timorem. Deinde determinat quandam apparentem contrarietatem, que videtur esse inter beatum Ioannem, qui dicit in canonica sua quod timor non est in charitate. Et Dauid qui dicit quod timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. Et dicit quod isti, qui eodem spiritu fuerunt inspirati, non dicunt contraria, quia Ioannes loquitur de timore seruili, & Dauid de timore casto. Primus non est cum charitate, sed secundus. Et ponit exemplum de duabus vxoribus, quarum vna timet adulterari ne piniatur, alia timet adulterari ne amittat consortium mariti quem diligit & patet in litera. Postea comparat timorem seruilem & initialem, & dicit quod vterque est initium sapientie, sed differenter, quia seruilis praeparat locum sapientie, sed non stat cum charitate. Initialis vero introducit eam, & manet cum charitate imperfecta, sed perfecta charitas foras mittit hunc timorem, quia habet annexam anxietatem poenae. Deinde dicit quod ex quo timor castus permanet in seculum seculi, certum est quod erit in patria secundum actum, qui est subiecti Deo cum reuerentia secundum quem modum fuit in Christo. Vltimo querit qualis fuit timor Christi, & dicit quod non fuit aliquis de praedictis, sed fuit timor humanus, seu naturalis, quo quilibet homo timet mortem naturaliter: & hoc inest omni homini a natura, non prout fuit a deo instituta, sed prout est per peccatum corrupta: hic tamen timor non fuit per Christum contractus, sed voluntarie assumptus. Et in hoc terminatur, &c.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum dona sint eadem cum virtutibus, an distincta ab eis.

Tho. 1. 2. q. 68. ar. 1.

Circa distinctionem istam queritur primo, vtrum dona sint eadem cum virtutibus, an distincta ab eis. Et arguitur quod sint idem cum virtutibus, quia illa sunt idem, quorum vna est diffinitio, sed virtutum & donorum est eadem diffinitio, ergo ipsa sunt idem. Minor probatur, quia diffinitio quam dat Augu. de virtute coepit donis, scilicet quod virtus est bona qualitas mentis qua recte viuatur, qua nullus male vitur, qua Deus nobis & sine nobis operatur.

2 Item inter dona nominatur sapientia, intellectus, scientia, fortitudo, consilium & prudentia, constat autem quod haec sunt virtutes, vt patet. 6. & 3. Eth. ergo videtur quod dona non distinguantur a virtutibus.

3 IN contrarium est quod dicit beatus Greg. 1. moral. quod dona data sunt in adiutorium virtutum, sed nihil in adiutorium sui ipsius, ergo &c.

4 Item timor numeratur inter dona, qui tamen non est virtus, sed passio, quare &c.

RESPONSIO. Circa questionem istam sunt quatuor modi dicendi, quorum duo primi parum habent de probabilitate. Alii vero duo sunt probabiliores. Primus modus est quod virtutes & dona realiter distinguuntur, quia virtutes dantur ad bene operandum, sed dona

ad resistendum tentationibus. Sed istud satis conuenienter reprobat, quia per idem datur alicui facultas ad bene operandum, & ad resistendum malo contrario, sicut enim per temperantiam aliquis habet temperate viuere, ita per eandem habet resistere oppositis temperantie, & sic de aliis virtutibus, unde de charitate quae importat actus omnium virtutum dicitur, Cant. 3. quod aquae multae, id est, tentationes qualescumque non poterunt extinguere charitatem: si ergo virtutes perficiunt ad bene operandum, non oportet praeter eas ponere aliquos alios habitus, qui perficiant nos ad resistendum contrariis tentationibus.

6 Secundus modus est quod dona differunt a virtutibus, quia per virtutes euitantur peccata, per dona purgatur sequela peccatorum, & istud confirmatur per verbum Greg. qui dicit quod sapientia datur contra stultitiam, intellectus contra hebetudinem, & sic de aliis, quae non sunt peccata, sed sequela peccatorum. Sed nec istud valet, quia omnes huiusmodi defectus tolluntur per virtutes, sicut per dona, sapientia enim & intellectus siue accipiuntur ut dona, siue ut virtutes aequaliter tollunt stultitiam & hebetudinem. Item pronitas ad peccandum est sequela peccati: ista autem pronitas tollitur per assuetudinem actibus virtuosus, quare &c.

7 Tertius modus est quod dona & virtutes sunt idem, sed differunt sicut superius & inferius, ita quod omnis virtus est donum, sed non omne donum est virtus. Differentia autem nominum est, quod idem quod dicitur virtus prout perficit nos ad bene operandum dicitur donum, prout datur a Deo, virtus enim sortitur rationem doni non qualiternque habita, sed prout per infusionem habetur, & non ex mera acquisitione. Et videtur haec differentia nominum haberi ex ipsa scriptura, sapientia enim quae secundum se est virtus quaedam, vocatur donum, prout alicui diuinitus infunditur: & sic loquitur beatus Ioan. in sua episto. cap. 1. dicens, Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est. & statim subiungit de sapientia, si quis indiget sapientia postulet a Deo qui dat omnibus, &c. Simili modo loquitur Apostolus de fide, vocans eam donum hac ratione. Ephes. 2. Gratia saluati estis per fidem, & non ex vobis, Dei enim donum est.

8 Obicitur autem contra hunc modum, si donum & virtutes sint idem re, solum differentia secundum rationem, tunc quot essent virtutes, tot erunt dona: & sic referantur, quae est virtus, erit etiam donum, & similiter iustitia, nec non fides & spes, & charitas: hoc autem non dicitur communiter, quare &c. Ad hoc respondent tenetes hunc modum, concedendo quod tot sunt dona quot virtutes infusa, quia ex infusione sortiuntur ratione doni, & quando dicitur, quod fides, iustitia, temperantia, & huiusmodi non numerantur inter dona. Esa. 11. dicunt quod imo si videatur non solum principium illius capituli, sed processus, dicitur enim consequenter, erit iustitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium renium eius, & sic habemus iustitiam & fidem: sub fide autem comprehenduntur spes & charitas, de temperantia autem dicitur quod intelligitur in dono timoris, quia per timorem potissime retrahimur a delectationibus carnis, secundum illud Psal. Confige timore tuo carnes meas. prudentia autem nomine consilii, & secundum istum modum omnes virtutes intellectuales, ut sunt sapientia, scientia, & intellectus, & omnes morales, prudentia, fortitudo, temperantia & iustitia, ut a Deo dantur, dona dicuntur, nec non & virtutes theologice. Et si arguitur quia tunc erunt plura dona quam septem. Respondent isti quod non est inconueniens, quia in bonis quanto plura sunt, tanto melius est. Modus autem communis loquendi, quo dicitur esse septem dona, & non plura, ortum habuit ab illis qui considerauerunt principium. i. capituli Esaiae, & non processum, sed quia quaedam sunt quae inclinant hominem ad bene operandum, & a contrariis retrahunt: quamuis non sint virtutes, tamen talia quando a Deo infunduntur, sunt quaedam Dei dona, ut timor, siue accipiatur pro passione, siue pro affectione voluntatis actuali vel habituali, & secundum hoc donum est in plus quam virtus, quia non omne donum est virtus, sed omnis virtus est donum quando a Deo infunditur.

9 Quartus modus est, quod dona & virtutes differunt, quia dona perficiunt ad operandum altiori modo quam vir-

tutes. Ad quod sciendum est aduertendum quod habitus non requiruntur ad elicendum substantiam operationis, sed propter modum operandi. Modus autem operandi ad presens est duplex, humanus, & superhumanus, & primi quidem experimur in nobis. De secundo autem videtur loqui Philosophus. 7. Ethic. diuidens contra virtutem absolutam & simpliciter acceptam virtutem heroicam, quae vocatur diuinam, eo quod secundum eam homo quasi diuino modo operatur. Ex quo potest sic argui, ubi est alius & alius modus operandi, ibi est alius & alius habitus, sed secundum virtutes & dona est alius & alius modus operandi, quia secundum virtutes operamur modo humano, secundum dona autem modo superhumano, siue diuino, ergo virtutes & dona sunt differentes habitus, & confirmatur hoc, quia cum homo sit quid mediū inter bruta & substantias separatas, quae diuina dicuntur, sicut in malitiis est inuenire modum humanum & modum superhumanum vel bestialem (sicut sunt peccata contra naturam quae excedunt modum malitiae humanae) sic in bonis est inuenire humanum modum ad quem perficiuntur virtutes & superhumanum siue diuinum ad quem perficiuntur dona. Vter istorum duorum modorum scilicet tertii & quarti fit verior, necesse est alicui notum per certitudinem.

10 AD primum arg. dicens secundum quartum modum quod illa differentia sic intelligenda est quod virtus est bona qualitas mentis quae recte viuunt homo humano modo, & sic non conuenit donis quibus viuunt modo diuino vel superhumano, secundum autem tertium modum concederetur quod omnis virtus sit donum quauis non econuerso, propter timorem qui secundum aliam sui acceptiohem est donum & non virtus, sed tunc iam non est habitus, sed passio vel affectio, vel si fit habitus non tamen equet perfectus ut virtus cum consistat in fuga mali.

11 Ad secundum dicendum est secundum quartum modum quod quia ea quae sunt super nos non cognoscimus nisi ex his quae sunt secundum nos, ideo nomina donorum sumuntur secundum nomina aliarum virtutum quauis illa nomina non vniuocet virtutibus & donis conueniant, secundum autem tertium modum conceditur totum argumentum.

12 AAGVMENTVM in oppositum bene procedit secundum quartum modum, sed secundum tertium dicendum quod pro tanto dono dicuntur dari in adiutorium virtutum, quia habentes virtutes ex infusione diuina (quae ut sic dicuntur dona) habent eas perfectius quam illi qui habent eas ex sola acquisitione, & si prius habeantur per acquisitionem & deinde augetur per infusionem & tunc dona dicitur in adiutorium virtutum, quia quod prius poterant facere minus perfecte, postea potius sunt perfectius.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum sint praecise septem dona.

Thom. 1. 2. q. 63. art. 4.

Secundo quaeritur, verum sint praecise septem dona. Et videtur quod non, quia dona vel sunt virtutes, vel sunt in adiutorium virtutum, sed quicquid istorum dicitur, semper sequetur quod sint plura dona quam septem, quare, &c. Maior patet ex praecedente questione. Minor declaratur, quia, si dona sint idem quod virtutes, quot sunt virtutes tot erunt dona, sunt autem plures virtutes quam septem, quare &c. Si vero sint adiutorium virtutum idem sequitur scilicet quod cuiuslibet virtuti debet correspondere aliis quod donum datum in eius adiutorium.

2 Item videtur quod non sint septem, quia donum est aliquid altius virtute, sed timor non est aliquid altius quam sit virtus, ergo non est donum, & sic de septem substratum est vnum.

3 IN contrarium est Magister in littera.

4 RESPONSIO. si dona & virtutes sint idem, vel donum sit in plus quam virtus, ut dicit tertius modus in praecedenti quaestione, tunc, sic non est dubium quin sint plura dona quam septem cum virtutes intellectuales, theologice, & morales, hunc numerum excedant, sed quia hic modus loquendi sit probabilis tamen non tenetur communiter, ideo loquendo ut plures. Dicendum est quod solum sunt septem dona & non plura, vel pauciora. Quorum numerus